Staeltje *natuur*

nummer 86

juli 2019

Uitgave van de vereniging

"Vrienden van het Staelduinse Bos"

Informatie Vereniging “Vrienden van het Staelduinse Bos”

U steunt ons vanaf minimaal € 7,50 per jaar, extra giften hierbij zijn zeer welkom. Het lidmaatschap loopt van 1 januari t/m 31 december. Als u lid wordt na 1 oktober bent u automatisch lid voor het volgende jaar. Opzeggen kan per e-mail of schriftelijk vóór 1 november, anders loopt het lidmaatschap automatisch door in het volgend kalenderjaar.

Bankrelatie: IBAN: NL02 ABNA 0476 8918 09
BIC: ABNANL2A
ten name van: Vereniging Vrienden van het Staelduinse Bos
Honselersdijk

De Belastingdienst heeft de Vereniging aangewezen als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). Schenkingen, giften en nalatenschappen zijn voor u fiscaal aftrekbaar en de vereniging hoeft geen belasting te betalen over het binnengekomen bedrag.
Alle informatie vindt u op onze website bij:
www.hetstaelduinsebos.nl/contact.html#ANBI
RSIN/Fiscaal nummer ANBI: 8137.44.519
Kamer van Koophandel: nummer 40397221

Eigenaar van het bos:
Stichting Het Zuid-Hollands Landschap
Oude Delft 116, 2611 CG Delft
telefoon 010-272 22 22
www.zuidhollandslandschap.nl
e-mail: info@zhl.nl

Beheerder Staelduinse Bos:
F. Spreen, Peppellaan 2, 2691 NG ‘s-Gravenzande
(Kantoor bos, telefoon 06-51 77 31 76)

Regiokantoor Kuststreek (bezoek alleen op afspraak)
Strandweg 17, 3151 HV Hoek van Holland
telefoon 010 272 22 22
e-mail: regio-kuststreek@zhl.nl

Inhoudsopgave

Van het bestuur	2
Staelduindag/Jaarvergadering	4
I.M.	5
Excursie-overzicht	6
Bezoekersaantallen	9
Metselaars en behangers	10
Wat is er nodig voor	12
Uitzetten route Paasspeurtocht	14
Bomen in het Staelduinse Bos	16
Renovatie zaal d' Oude Koestal	20
Column	21
Geplande excursies, films, tentoonstellingen	22
Kinderpagina Staeltje	24
Piekerpagina Staeltje	26
Oproep	28

Dit -vernieuwde- Staeltje natuur is gemaakt door Ruud Arnold en Wim van Willegen.
Voor op- of aanmerkingen: redactie@hetstaelduinsebos.nl
Bijdragen voor het volgende nummer zijn ook welkom op dit adres.

Van het bestuur

Er gebeurt van alles in de vereniging.
Bezoekers in het bezoekerscentrum kunnen zien dat er behoorlijk wat is veranderd. De grote zaal op de begane grond heeft een andere vloer gekregen. De grindtegels zijn er uit en er is een vloer gekomen, die (bijna) helemaal bestaat uit klinkertjes. Daarbij is er meer ruimte gekomen, waardoor het geheel een meer open indruk maakt.
Dat betekent echter wel, dat er allerlei delen van de vaste expositie een andere plaats hebben gekregen. De geschiedenis van het bos is verhuisd naar de hal, waar je dus binnenkomt.
Nu vind je aan de ene kant de geschiedenis van het bos en aan de andere kant de geschiedenis van de vereniging.

Door de inrichtingscommissie wordt hard gewerkt om het paneel met de vogelgeluiden en de trekvogelroutes een andere plaats te geven en zeker de vogelgeluiden krijgen een nieuw beeld. Zo zijn er nog wel meer wijzigingen, maar om dat allemaal te zien moet je beslist weer eens langskomen.
Het bezoek van leden en “nog- niet” leden is natuurlijk altijd welkom. Neem bij het bezoek ook eens iemand mee, die nog geen lid is en nodig hem/haar uit om lid bij ons te worden. Dan kunnen we de verenigingsactiviteiten natuurlijk gewoon door laten gaan.

We hebben, naast geld, ook nog “handjes” nodig; met andere woorden: mensen die dingen kunnen en willen doen.
Zo zijn we altijd op zoek naar gastheren en gastvrouwen, zodat we het centrum open kunnen blijven houden en bezoekers kunnen ontvangen. Ook is de tentoonstellings-/inrichtingsgroep op zoek naar mensen, die daar iets in kunnen en willen doen. Dus als je voor jouw creativiteit een uitlaatklep zoekt, is dat een prima plek. Wees niet te bescheiden, voor iedereen is er een plaats om wat te kunnen doen.
Wat je wilt doen, bepaal je gewoon zelf. Kom gerust eens kijken en oriënteer je op wat je zou kunnen gaan doen. Oriënteren is helemaal vrijblijvend; het verplicht je tot niets.
Ervaring is niet nodig, enthousiasme wel!
Het werken als vrijwilliger in onze vereniging is plezierig en je kunt op je eigen manier bijdragen aan een stukje natuureducatie voor jong en oud.

Al snel na de oproep in het vorige Staeltje hebben zich 2 nieuwe redactieleden gemeld: Ruud Arnold en Wim van Willegen. Beiden hebben al de nodige ervaring met het maken en vormgeven van een blad. Zij zijn met veel enthousiasme begonnen en het resultaat ligt voor u.
De oude redactie kijkt waar nodig nog een keertje mee. We wensen hen veel plezier en succes in de komende tijd!

Gerrit Keizer
Voorzitter

Staelduindag/Jaarvergadering

Het bestuur heeft het genoegen u uit te nodigen tot het bijwonen van de Staelduindag, met o.a. de jaarvergadering. Deze zal worden gehouden in d' Oude Koestal op zaterdag 6 juli 2019.
De aanvang van de jaarvergadering is 14.30 uur.

A G E N D A

1. Opening door de voorzitter
2. Notulen jaarvergadering 30 juni 2018
   zie: http://www.hetstaelduinsebos.nl/StN85.html
3. Ingekomen post
4. Jaarverslag penningmeester
5. Verslag kascontrolecommissie, benoeming nieuw lid
6. Jaarverslag secretaris
7. Rondvraag
8. Sluiting

Vanaf 14.00 uur is er gelegenheid om binnen te lopen en alvast een kijkje te nemen in het bezoekerscentrum.
Het financieel overzicht wordt op de vergadering uitgedeeld.
Om 15.30 uur sluiten we de vergadering af.
Hierna is er voor de aanwezigen de gelegenheid om gezellig bij te praten en nog wat te eten en te drinken.

Het Bestuur

I.M.

= In memoriam Cees de Winter =

Tijdens zijn vakantie in Portugal is op 31 maart jl. op 70 jarige leeftijd plotseling overleden dhr. Cees de Winter. Op 9 april vond de crematie plaats in zijn woonplaats Maassluis.
Cees was sinds enkele jaren vrijwilliger bij de Vrienden van het Staelduinse Bos en begeleidde op zeer enthousiaste wijze klassen van het basisonderwijs in het bos bij excursies in het kader van de WNT (Westlands Natuur en Techniekweb).
Ook was hij betrokken bij de Tentoonstellingscommissie waarvoor hij foto's maakte en beschikbaar stelde.
We zullen Cees missen en wensen zijn vrouw, kinderen en kleinkind veel sterkte bij het verwerken van dit verlies.

Anneke Storm en Henk Trompetter

Excursie-overzicht e.d. Staelduinse Bos 2018 (2) + 2019

06-06 De Vlieten uit De Lier, WNME-GPS-tocht, groep 7 met 22 kinderen en 8 leiding.
10-06 Publieksexcursie, zomerwandeling met 20 personen.
22-06 Herman Broerenschool uit Naaldwijk, WNME-GPS-tocht met 16-17-18 jarigen, 8 kinderen en 2 leiding.
30-06 Staelduindag, 35 personen aanwezig.
23-08 Bijeenkomst van Natuurbegraven Nederland, Natuurmonumenten en ZHL, met politici, 25 personen.
25-08 Opening ANWB Westland fietsroute.
01-09 Michel en Caroline Kester, koffie en excursie, 16 personen.
07-09 Vitis Welzijn- de Vereeniging uit De Lier, koffiedrinken met ouderen, 12 personen.
08-09 Vrijwilligersuitje, 30 personen waren mee.
09-09 Open monumentendag en Fietstocht van de Soroptimisten Westland.
28-09 Prins Mauritsschool uit De Lier, WNME-herfstexcursie, groep 4 met 18 leerlingen en 7 leiding.
30-09 Publieksexcursie, herfstwandeling met 33 personen.
02-10 Het Kompas uit Maasdijk, WNME-herfstexcursie, groep 3 met 25 kinderen en 7 leiding.
05-10 Montessorischool uit Naaldwijk, WNME-herfstexcursie, groep 3/4/5 met 27 leerlingen en 7 leiding.
09-10 Montessorischool uit Naaldwijk, WNME-herfstexcursie, groep 3/4/5 met 26 leerlingen en 7 leiding.
10-10 Montessorischool uit Naaldwijk, WNME-herfstexcursie, groep 3/4/5 met 28 leerlingen en 7 leiding.
11-10 De Kameleon uit 's-Gravenzande, WNME-herfstexcursie, groep 4 met 21 kinderen en 8 leiding.
12-10 De Kameleon uit 's-Gravenzande, WNME-herfstexcursie, groep 4 met 23 kinderen en 6 leiding.
16-10 Prins Willem Alexanderschool uit De Lier, WNME-herfstexcursie, groep 3 met 20 leerlingen en 6 leiding.
17-10 De Kameleon uit 's-Gravenzande, WNME-herfstexcursie, groep 4 met 21 kinderen en 6 leiding.

18-10 Jozefschool uit Schipluiden, kaboutertocht door Maarten en Aat, 48 kleuters en 15 leiding.
22-10 BSO Van Kampen uit Vlaardingen, excursie, 10 kinderen en 2 leiding.
31-10 Montessorischool uit Monster, WNME-herfstexcursie, groep 3/4/5 met 30 leerlingen en 6 leiding.
31-10 De Vlieten uit De Lier, centrum en filmpje, 44 kleuters en leiding.
01-11 Montessorischool uit Monster, WNME-herfstexcursie, groep 3/4/5 met 31 leerlingen en 6 leiding.
01-11 Hockeyvereniging Naaldwijk, veteranenteam, klootschieten, 27 personen.
02-11 Montessorischool uit Monster, WNME-herfstexcursie, groep 3/4/5 met 30 leerlingen en 7 leiding.
06-11 Montessorischool uit Monster, WNME-herfstexcursie, groep 3/4/5 met 30 leerlingen en 3 leiding.
07-11 CBS Het Anker uit Vlaardingen, herfstexcursie, groep 3B met 22 kinderen en 8 leiding.
09-11 CBS Het Anker uit Vlaardingen, herfstexcursie, groep 3A met 21 kinderen en 9 leiding.
10-11 Scouting Maassluis “met een tas het bos in”, 17 kinderen en 4 leiding
10-11 Scouting Poeldijk “met een tas het bos in”, daarna limonade, 17 kinderen en 5 leiding
15-11 Montessorischool uit Monster, WNME-herfstexcursie, groep 3/4/5 met 30 leerlingen en 8 leiding.
16-12 Publieksexcursie, midwinterwandeling met 85 personen.
05-01 Nieuwjaarsbijeenkomst met 39 personen.
11-01 Patijnenburg uit Naaldwijk, excursie, 17 personen.
03-02 Publieksexcursie Knoppen, 45 deelnemers.
16-02 Familiereünie Van Staalduinen, verzamelpunt, 56 personen.
22-03 Patijnenburg uit Naaldwijk, excursie, 21 personen.
28-03 Bijeenkomst van Natuurbegraven Nederland, Natuurmonumenten en ZHL.

04-04 Verburch-hof uit Poeldijk, WNT voorjaarsexcursie, groep 5 met 32 kinderen en 10 leiding
05-04 Godfried Bomansschool uit ‘s Gravenzande, WNT voorjaarsexcursie, groep 4/5 met 10 kinderen en 3 leiding.
07-04 Publieksexcursie Vogels met 35 deelnemers.
09-04 De Nieuwe Weg uit Poeldijk, WNT voorjaarsexcursie , groep 3 met 27 leerlingen en 8 leiding.
17-04 De Andreashof uit Kwintsheul, WNT voorjaarsexcursie, groep 3 met 34 leerlingen en 10 leiding.
07-05 Prins Willem Alexanderschool uit De Lier, WNT voorjaarsexcursie, groep 4 met 22 leerlingen en leiding.
07-05 Hockeyveteranen uit Naaldwijk, klootschieten.
10-05 Koningin Julianaschool uit De Lier, WNT voorjaarsexcursie, groep 4 met 30 kinderen en leiding.
15-05 Jozefschool uit Hoek van Holland, WNT voorjaarsexcursie, groep 3 met 25 kinderen en leiding.
16-05 Jozefschool uit Hoek van Holland, WNT voorjaarsexcursie, groep 4 met 28 kinderen en leiding.
24-05 De Diamant uit Naaldwijk, WNT voorjaarsexcursie, groep 4/5 met 15 leerlingen.

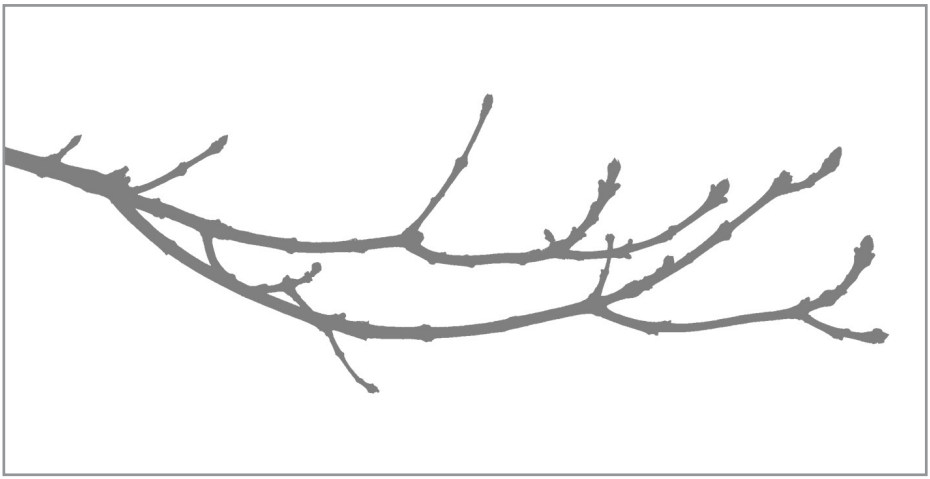

Bezoekersaantallen

	woensdag	zaterdag	zondag	excursie	vakantie / feestdag	totaal	
2018							
januari	0	62	524	0	101	687	Nieuwjaarsdag
februari	0	84	312	56	0	452	
maart	0	117	344	25	0	486	
april	33	69	197	265	900	1464	2e Paasdag (±)
mei	44	49	194	97	0	384	
juni	46	49	221	60	0	376	
juli	84	87	190	14	0	375	
augustus	73	105	249	39	0	466	
september	70	363	475	86	0	994	
oktober	183	221	961	413	308	2086	Herfstvakantie
november	0	112	628	277	0	1017	
december	0	116	340	84	101	641	2e Kerstdag
2019							
januari	0	61	264	17	101	443	Nieuwjaarsdag
februari	0	156	367	45	0	568	
maart	0	146	334	7	0	487	
april	42	63	254	169	1000	1528	2e Paasdag (±)

Metselaars en behangers

Als het voorjaar wordt, is de kans groot dat één of meer leden van de metseltak aan het metselen gaan in je hotelletje in de tuin. Later gaan de behangers aan het werk.
Even voorstellen: metselbijen en behangersbijen, algemeen voorkomende solitaire bijen in Nederland. Beiden worden gerekend tot de “wilde” bijensoorten, van ongeveer 8-12 mm lengte.
Zij overwinteren in larvestadium zoals alle solitaire bijen. Als het popstadium afgerond is in het voorjaar, kruipen zij uit hun cocon, het mannetje ongeveer een week eerder dan het vrouwtje.
De rosse metselbij, de meest algemene solitaire bij na de honingbij in Nederland is vooral in de buurt van bebouwing te vinden met een nestje bovengronds, zowel natuurlijk als kunstmatig. Je kunt ze vinden in holle stengels of dakriet, maar ook in holtes die eerder als bijennest zijn gebruikt. Het vrouwtje legt gemiddeld 5 broedcellen in haar nest. Ze heeft meestal 4 tot 5 nesten met in totaal maximaal 15 cocons.
De vrouwtjes beginnen twee dagen nadat zij uit het nest komen aan de bouw van het eerste nest. Vrouwtjes tonen in geval van kunstnesten een voorkeur voor buisjes met een diameter van 6-7 mm en 1-2 m boven de grond. Ze maakt van verzamelde leem in het nest een achterwand en tussenschotten. Tussen afsluiting van de laatste cel en afsluiting van het nest laat ze een lege ruimte. Deze ‘nepcel’ of vestibule voorkomt waarschijnlijk dat de legboor van sluipwespen het broed bereikt. Het nest wordt afgesloten met een leempropje. Ze kunnen in een groot aantal kunstnesten bij elkaar leven.

De rosse metselbij (Osmia bicornis rufa) wordt zelfs voor bestuivingswerk gebruikt in de zaadteelt en de commerciële teelt van luzerne en enkele fruitsoorten, soms in combinatie met honingbijen en hommels voor de betere bestuivingsmix. Voordeel is bovendien dat de soort weinig kieskeurig is in de herkomst van het stuifmeel dat ze aandragen. Ongeveer 20 plantenfamilies komen in aanmerking voor het maken van hun bijenbroodjes.

De gewone behangersbij is kieskeuriger, met een voorkeur voor vlinderbloemigen, zoals rode klaver, maar ook composieten als distels. In Nederland leeft deze bij op de hogere zandgronden, in het kustgebied en in heuvelland. Bosranden, kapvlaktes, heides, tuinen en parken zijn goede locaties. De vrouwtjes nestelen graag in dood hout en plantenstengels in bestaande of zelfgeknaagde gangen, maar ook in kunstnesten. De doorsnede van de nestgang is 5-6 mm. Elk nest bevat 6 cellen. De eerste en de laatste celwand bestaan uit een paar ronde stukjes blad, de zijwanden uit twee lagen bladeren. Na de laatste cel wordt de gang met opgerolde stukjes blad gevuld. Het nest wordt met een wand, die uit twee laagjes plantenkauwsel bestaat, afgesloten.

Voor meer informatie kun je terecht bij bijvoorbeeld de websites:
www.naturetoday.nl
www.nederlandsesoorten.nl

Rita Hoogland

Fotografie: Hans van der Meijs

Wat is er nodig om een Paasspeurtocht soepel en gezellig te laten verlopen?

Wel, natuurlijk veel enthousiaste kinderen, mooi weer, maar om dit ook gezellig en soepel te laten verlopen is er wat voorbereiding nodig. En heel wat vrijwilligers!
Met dit stukje wil ik al die vrijwilligers een compliment geven; ik had eigenlijk geen idee van het totaal aan werk dat deze speurtocht met zich meebrengt!

Wist u dat:
* de eerste vergadering al op 13 februari was
* de verkeersregelaars een speciale cursus moeten volgen
* vrijwilligers moeten opgeven hoeveel tijd ze beschikbaar hebben, zodat ze ingepland kunnen worden
* route moet vastgesteld worden
* vragen verzinnen voor tijdens de route
* ruim 3000 reclameposters laten maken
* deelnameformulieren laten drukken
* plantjes bestellen
* kleinveehouders informeren
* mededelingen op website, Facebook, persbericht, pdf- bericht naar scholen
* fa. Weterings vragen om parkeerruimte (met dank!)
* walkie-talkies reserveren en in orde brengen
* taakverdeling maken voor vrijwilligers
* reclameposters bundelen en bezorgen in diverse gemeenten
* inschrijfpost (busje) voorbereiden met kleingeld, pennen enz.
* inkopen voor de catering
* kruiwagens regelen voor uitzetten route met benodigde materiaal
* plantjes en tomaatjes ophalen en klaarzetten
* 2e Paasdag route uitzetten met o.a. linten en tafels
* bij Staelduinlaan mededeling start aan Papedijk
* paaseitjes en limonade naar de posten
* “sandwichman/-vrouw” voor vraag 4 door bos laten lopen
* bezoekers bij START verwelkomen
* soep, brood en koffie voor de buitenposten

* alles opruimen en alle betreffenden bedanken
* plantjes die over zijn retour leveren
* en: o ja, niet te vergeten: kijken of we er nieuwe leden bij kunnen krijgen, want zonder hen gaat het ook niet!

Het was weer een heerlijke dag, dat geeft veel voldoening.

Adriaan de Ruiter

Uitzetten route Paasspeurtocht

Maandagochtend, 2e Paasdag, 9.00 uur.
Met 5 personen beginnen we de dag in d' Oude Koestal. Bedoeling is dat we met 2 koppels de reeds geplande route gaan "bewegwijzeren" en posten uitzetten voor het uitdelen van paaseitjes en een glaasje limonade. Het weer is prachtig, dus de limonade zal wel nodig zijn voor de droge kelen.
De route is ongeveer 2,5 km en gaat door het centrum van het bos. Lenie en Gerard nemen de kruiwagen met stoelen en tafels, terwijl zij ook het START-spandoek zullen ophangen. Gezien de lengte van Gerard is hij hiervoor de aangewezen persoon.
Henk, Dik en ondergetekende nemen de kruiwagen met de nummers voor de vragen, foto's van allerlei paasattributen, enkele borden om neer te zetten en niet te vergeten een rol feloranje band, een schaar en punaises.
Eerst werd voorgesteld het band alleen aan de rechterkant aan takken te hangen, maar dit bleek niet erg praktisch. De taktiek was, in ieder geval vlak voor en vlak na een splitsing, een lint aan te brengen en dan nog enkele daartussen.

Bij ieder heuveltje moest een aanloop genomen worden met de kruiwagen. Onderweg hadden we al aardig bekijks van vroege passanten en joggers. De complimenten namen we graag in ontvangst. Het was met de zonneschijn, het gezang van de vogels, het frisse groen en de vele bloemen af en toe een feest!
Wel moest er opgepast moest worden bij het uitzetten van een alternatieve route voor de kinderwagens, deze bordjes gingen af en toe tegen de normale looprichting in en moesten dus zo aangebracht worden dat alleen de belanghebbenden ze konden zien.
Na het aanbrengen van de linten, het verdelen van de vraagnummers en het aanbrengen van de vrolijke platen waren we iets na 11.00 uur klaar. Toen konden de vrijwilligers bij de start een seintje krijgen dat de route geopend kon worden.
Terug in d' Oude Koestal werden we in een gezellige drukte onthaald met koffie.
's-Middags om 16.00 uur, na het sluiten van de inschrijving, konden we achter de bezoekers aan proberen alle aangebrachte lintjes en snuisterijen te vinden en op te halen. Er bleken ook nog diverse eieren opgehangen te zijn. Veel ervan hadden schijnbaar gediend als schietschijf: de meesten waren kapot. Maar men had ons ook geholpen door al heel wat linten weg te halen.
Iets na 17.00 uur was alles opgeruimd, nog even een "bakkie" gedaan en werd een goed geslaagde dag afgesloten.

Van Gerard hoorden we, dat er die dag ruim 1000 mensen het bos bezocht hadden, ondanks de -met dit prachtige weer- geweldige concurrentie van het strand.

Adriaan de Ruiter

Bomen in het Staelduinse Bos

De BEUK

In de nieuwe serie over bomen in het Staelduinse bos mag een van de oudste boomsoorten, ook wel de gewone of groene beuk genaamd, als starter fungeren. De soort behoort tot de beukenfamilie, Fagus sylvatica, niet te verwarren met de haagbeuk uit de berkenfamilie Betulaceae. Tot de Fagus sylvatica worden ongeveer 10 soorten met vele variaties gerekend, die van oorsprong stammen uit West- en Midden-Europa.

De soort in het Staelduinse Bos dateert waarschijnlijk vanaf ±1856, toen het huidige bosgebied werd ingericht als landgoed. Nu is het een gemengd loofbos, vroeger bestond het op de hogere delen uit eikenbos en op de lagere uit gemengd loofbos. In de statige, voorname beukenlaan ervan, heden overwoekerd, zijn al veel bomen omgevallen en vergaan. Twee belangrijke oorzaken daarvan zijn, dat zij makkelijk kunnen omwaaien en de bodem bestaande uit zandgrond makkelijk kan uitdrogen.
In 2001 zijn voor het extra opvangen van regenwater ringsloten rondom het bos gelegd. Daardoor zou het water niet zo snel wegstromen naar de omgeving en verder kunnen wegzakken naar het grondwater. De gevolgen van de al jaren durende verlaging van het grondwater in omringende weilanden en grasland kon daarna tegengegaan worden. De huidige droogteperioden vergen echter meer maatregelen. Beukenbomen zijn goed te gebruiken als laanboom of als solitair. Langs het pad naar het bezoekerscentrum d' Oude Koestal staan nog oude, grote bomen. Elders in het bos zijn jonge(re), maar ook nog oudere te vinden. Ook in niet-gemengde beplantingen zoals hagen zijn zij geschikt.

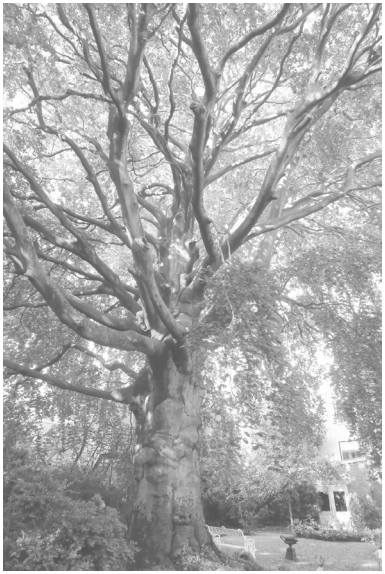

Voor gemengde hagen is de haagbeuk echter beter, vanwege de groeiwijze.

Schors, loten, knopstand en groeiwijze, bladeren, ouderdom en voorkomen

De beuk is gevoelig voor schommelingen in het grondwaterpeil, verdichting van de bodem en van wind en zon. De gladde, grijze stam kan verbranden door de zon. De schors gaat daarbij dood en valt af. Om van nature verbranding tegen te gaan, houden jonge boompjes in de winter hun verdorde blad tot in het voorjaar vast. Een volwassen exemplaar houdt het alleen tot 3 m boven de voet. Als hij vrij komt te staan en tot minstens 3 m boven de voet gesnoeid, moet de onderstam ter bescherming ingezwachteld worden. De groeiwijze van de weelderige, dichtbebladerde kroon als een scherm is een natuurlijke bescherming tegen de zon. Daarvan is de kenmerkende knopstand, tegenovergesteld in een vlak, de oorzaak. Er komt daardoor nauwelijks licht op de grond rondom de boom, er is weinig tot geen onderbegroeiing. Hooguit geschikt voor het ontkiemend zaad.

De boom groeit het best op vochtige, leemhoudende zandgronden.
Hij is een trage groeier met veel concurrentiekracht; kan goed tegen schaduw en heeft weinig last van ziekten en plagen. Met deze kenmerken kan hij in de juiste omstandigheden oud worden. In Nederland kan dat bij een maximale hoogte van 43 meter tot 250 jaar. In de duinen van Meijendel in Zuid-Holland staat een monumentaal exemplaar, van ± 200 jaar oud, met een hoogte van 14 m en een omvang van 602 cm.
Een algemene boom in Nederland, maar de meesten staan op de Veluwe.

Nuttig voor dieren
De noten worden graag gegeten door vogels en andere dieren, zoals koolmezen, gewone vinken en eekhoorns die ook in de boom nestelen; verder kepen, bosmuizen, en wilde zwijnen. De kepen, vinkachtigen, zijn afkomstig uit Scandinavië. In de winter verblijven zij in grote aantallen in ons land, vaak in gemengde groepen met vinken. Op de Veluwe kunnen ze in beukenbossen goed waargenomen worden, evenals zwijnen. Eekhoorns -ooit aanwezig- zijn verdwenen uit het Staelduinse Bos. Een belangrijke reden voor het verdwijnen is dat het bos geïsoleerd ligt, er kan geen uitwisseling plaatsvinden vanuit andere territoria. Sommige oude bomen daarentegen schijnen nu gebruikt te worden door kraamkolonies van de rosse vleermuis. Maar nee, zij lusten geen beukennootjes.
De bloemetjes zijn klein en worden verspreid door de wind.

Gebruiksvoorwerpen
Romeinen maakten van het hout tafeltjes van was waarop zij met stiften schreven. In de vroege boekdrukkunst sneden drukkers uit het slijtvaste hout “stempels” voor letters en illustraties. Nog steeds kunnen meubels, keukengerei, trappen en parketvloeren ervan gemaakt zijn. De beukennoten kunnen worden verwerkt in varkensvoer, zeep en lampenolie.

In sprookjes, gedichten, mythologie, en volksgeloof
“Knorretje woonde in een heel deftig huis, midden in een beukenboom, en de beukenboom stond midden in het Woud ...” Dit is het begin van een verhaal over de beroemde Winnie de Poeh. Een mooie illustratie hoe de beuk net als in werkelijkheid in (jeugd-)literatuur een voorname plaats inneemt. Voor vele dichters/schrijvers vormt hij een bron van inspiratie, zoals voor de Nederlandse schrijver Simon Vestdijk. En zoals voor de Engelse schrijfster Rose Fyleman, maar wel in een idyllischer context: “I like to have

a garden with a beech tree on the lawn. The little birds that lived there, would wake me up with dawn." (Ik houd ervan een tuin te hebben met een beukenboom. De vogeltjes die erin wonen maken me voor dag en dauw wakker.)

Tegenwoordig is een boom altijd een "hij".
In de Germaanse mythologie was de beuk juist vrouwelijk. Vanwege haar kroon en tere schors. Zij was de koningin van het bos, met haar majesteitelijke en statige voorkomen; wijsheid, troost en moederlijke warmte symboliserend met haar weelderige, schaduwrijke kroon; gewijd aan Freya, een godin van huwelijk en trouw.
Volgens oud volksgeloof gold de beuk als geluksbrenger, en voorspelden mensen het weer ermee. Zij probeerden zich bijvoorbeeld tegen onheil te beschermen, door een stuk hout ervan bij zich te dragen. En een hoog aantal beukennootjes duidde op een strenge en een laag aantal op een zachte winter. Wie weet? Tel het aantal nootjes in het Staelduinse Bos in augustus en september en wacht af. Wel op tijd beginnen, want dieren en mensen kunnen de nootjes rapen of ter plekke opeten.

Rita Hoogland

Fotografie: Hans van der Meijs

Info:

Vogelbescherming Nederland
Website Nature Today
Bomenstichting
Catalogus Bomenmuseum
Wateringse Veld
Bomengids
"Metamorphosen": Ovidius

Renovatie zaal d' Oude Koestal

Zo nu en dan is het goed om een tentoonstellingsruimte een andere uitstraling te geven. Wij lopen tenslotte toch ook niet 40 jaar met dezelfde kleren?

Welnu, in de grote zaal zijn de 360 gewassen grindtegels vervangen door 7000 klinkertjes. De vrijwilligers van de bouw- en tuincommissie hebben wel geholpen, maar het echte werk is uitgevoerd door professionals. Egaliseren, benatten, passen en meten, stenen zagen etc. is niet direct een vrijetijdsklus voor amateurs. De vloer ligt er voor de komende 100 jaar weer keurig bij en past beter bij de tijd waarin d' Oude Koestal werd gebouwd. Tevens is de middenconsole gesloopt en vervangen door een nieuw model met kleinere afmetingen. Hierdoor lijkt de ruimte groter en is bij binnenkomst van de zaal een veel beter overzicht ontstaan. Tevens is er gewerkt aan een nieuw paneel, waarin een beeldscherm is geplaatst met vogelbeeld en bijbehorend geluid. De grindtegels zijn overigens hergebruikt.
Er zijn 2 zitbanken van gemaakt en deze zijn buiten bij de nooduitgang geplaatst.

Al met al is er veel werk verzet en we hopen dat we er nog lang plezier van mogen beleven.

Maarten Aalbrecht

Column

Het recht van de sterkste

In het voorjaar hebben we de verkiezingen gehad voor de provincie en de waterschappen. Het waren opzienbarende verkiezingen, want als het verkiezingen voor de Tweede Kamer waren geweest was het roer in Nederland geheel omgegaan.
Was de huidige regering dan echt zo slecht?
Nee, de regering was anders en beloofde veel van wat ze niet waar kunnen maken. Het gevolg is dan ontevredenheid.

In de natuur zien we hetzelfde. De leider van de roedel (herten e.d., meestal een ouder vrouwtje) kan blijven zolang zij de kudde naar veel voedsel en veiligheid brengt, maar zodra ze in gebreke blijft en de kudde geen of weinig voedsel krijgt, vliegt zij eruit en zal een ander vrouwtje haar opvolgen. De nieuwe leider of -ster moet wel een nieuwe koers varen en als doel betere leefomstandigheden voor de "gewone" kudde beloven. Elke nieuwe leider hoeft niet altijd een betere leider te zijn, en zal zijn/haar beloften ook waar moeten maken. De natuur is hard maar rechtvaardig en verbant een falende leider direct uit de kudde.
In Nederland gaat het ongeveer hetzelfde, met dit verschil dat de "falende" leider zijn 4-jarige periode kan afmaken. Maar soms ook niet. In de natuur heerst het recht van de sterkste, en wordt er afgerekend met de zwakkere leidster of leider. Dat zie je overal, ook in het Staelduinse Bos. Zwakkere planten worden overwoekerd door braam en brandnetel, de mens bepaalt welke plant wel of niet mag groeien en welk dier er wel of niet mag leven. Denk aan de vos en de wolf.
Maar uiteindelijk zal de natuur overwinnen. Wanneer?
Dat weet nog niemand.

P. Adriaanse

Geplande Excursies

zo. 29-09-2019 14.00 uur	Herfstwandeling
zo. 15-12-2019 13.30 uur	Midwinterwandeling met midwinterhoornblazen
zo. 02-02-2020 14.00 uur	Knoppenwandeling
zo. 28-06-2020 14.00 uur	Zomerwandeling
zo. 04-10-2020 14.00 uur	Herfstwandeling
zo. 20-12-2020 13.30 uur	Midwinterwandeling met midwinterhoornblazen

Opgeven bij:	Fam. Van Drongelen
telefoon	0174 63 14 27
e-mail	aatendiek@gmail.com

Geplande Films

Het tweede halfjaar van 2019 zijn de helft van de films gewijd aan onze bijzondere provincie Flevoland.

juli: *"**Natuurschoon in de kop van Noord Limburg**"*
Prachtige filmbeelden van mooie natuurgebieden, o.a. de Mookerheide, met een verrassend aantal diersoorten die daar leven.
Speelduur 15 minuten.

augustus: *"**De Oostvaardersplassen**"*
Van moddervlakte tot ecosysteem.
De Oostvaardersplassen vormen een natuurgebied van zo'n 56 vierkante km tussen Almere en Lelystad in de provincie Flevoland.
Het gebied is ontstaan na de drooglegging van de Flevopolder (1959 -1968).
Speelduur 12 minuten.

september: *"Het eiland Schokland"*
Een film over de geschiedenis vanaf de Middeleeuwen tot 1932, toen Schokland nog een eiland in de Zuiderzee was. Sinds de drooglegging van de Noordoostpolder in 1942 maakt Schokland deel uit van het vasteland van de provincie Flevoland. In 1996 is het op de Werelderfgoedlijst van Unesco geplaatst.
Speelduur 9 minuten.

oktober: *"Loofbomen in de herfst"*
Deze leerzame film verteld van een aantal loofbomen de kenmerken en bijzonderheden.
Speelduur 15 minuten.
Deze film in bij de balie te koop.

november: *"Nieuw land - Flevoland"*
Bijzondere animatiefilm over het ontstaan van Flevoland en een doorkijk naar de toekomst van dit gebied.
Speelduur 18 minuten.

december: *"De strenge winter van 1963 in Zeeland"*
Winterse taferelen van 55 jaar geleden, opgenomen op de kop van Gouwe, een winter om nooit te vergeten.
Zullen we het zo ooit nog eens beleven?
Speelduur 10 minuten.

Geplande Tentoonstellingen

= *Bloemen door de seizoenen* = (tot eind augustus 2019)

= *Zaadverspreiding* = (september 2019 - januari 2020)

Kinderpagina Staeltje

Hallo allemaal,
Een nieuwe Staeltje en een nieuw formaat. Ook voor mij even wennen. Toch gaan we weer verder met onze verkenningstocht, want er is nog veel te ontdekken in de natuur.

NAAR DE WATERKANT

Ontdekkingstocht deel 3
Hoe vang ik kleine waterdiertjes?
Dat doe ik met een glazen pot! Glas is doorzichtig, dus je kunt alle diertjes meteen bestuderen. Daarna geef je ze de vrijheid of neemt ze een paar dagen mee voor je slootaquarium.

Hoe maak ik een onderwaterloep?
Met een glazen pot of een doos van doorzichtig plastic.
Houd de pot in het water en kijk door de opening. Als het water helder is, zie je veel verschillende beestjes.

Hoe maak ik een slootaquarium?
Leg op de bodem van een aquarium een laag zand en dek die af met grind en keitjes. Zet met de keien water-planten vast. Vul het aquarium met water en zet het op een lichte plaats (niet in de zon). Doe de slootdiertjes er in. Breng ze na het bestuderen wel terug naar de sloot!

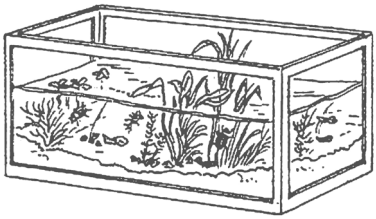

IN HET BOS

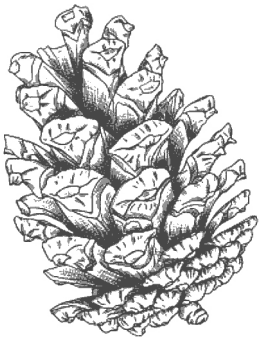

Hoe maak ik een weersvoorspeller?

Ga naar het bos en zoek een paar mooie dennenappels. Leg deze als je thuiskomt buiten op de vensterbank. Als er slecht weer op komst is, sluit de dennenappel zich. Komt er mooi weer, dan gaat hij open.

Hoe komt dat?

Onder de schubben van de dennen-appel zitten zaden. Die zijn heel licht. Zo worden ze gemakkelijk verspreid door de wind. Maar dan mag het natuurlijk niet regenen.
Daarom gaat de dennenappel alleen maar open bij mooi weer, hij laat dan zijn zaden los.

Wat kan ik verzamelen?

Boombladeren en bloemen:
Laat ze drogen in een oud boek. Plak ze daarna in een schrift en zet de namen erbij. Zo maak je een eigen plantengids.
Zaden van bomen en bloemen:
Zaai ze in een hoekje van de tuin of in potjes.
Sommige zaden zullen nieuwe planten vormen, maar niet allemaal. Zo ontdek je welke zaden het sterkste zijn.
En nog veel meer:
Mooie steentjes, veren van vogels, schelpen, uilenballen en nog veel meer. Maak daarna je eigen natuurmuur.
Succes!

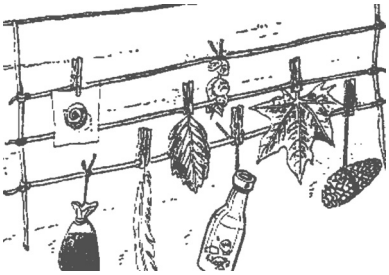

VOGELPUZZEL

adelaar	bosarend
boskip	bosvink
buizerd	condor
grutto	kaketoe
kanarie	kievit
koekoek	kolibri
koolmees	kwartel
lijster	meeuw
nandoe	putter
rietmus	struisvogel
toekan	tortel
vetgans	visdief
ijshoen	ijsvogel
zeekoet	zeemeeuw

Speur alle vogels op.
Ze kunnen in alle richtingen verborgen zitten.

k	w	a	r	t	e	l	k	z	e	e	m	e	e	u	w	p	c
u	l	l	k	t	o	e	k	a	n	k	t	p	v	a	f	u	b
c	i	e	d	a	o	a	d	n	r	s	o	o	v	c	e	t	r
l	j	d	g	k	n	e	s	ij	t	t	ij	l	n	c	t	t	k
k	m	m	e	o	l	a	f	i	o	r	s	c	i	p	e	e	y
o	c	o	l	a	v	h	r	w	r	u	h	t	h	b	r	r	g
o	k	c	a	b	a	s	i	i	t	i	o	u	h	g	r	r	m
l	z	r	g	u	i	b	ij	m	e	s	e	b	o	s	k	i	p
m	e	f	w	i	p	t	ij	i	l	v	n	m	o	c	a	e	e
e	e	k	y	z	k	a	k	e	t	o	e	e	c	ij	a	t	i
e	k	d	m	e	f	b	z	d	a	g	i	e	o	x	n	m	r
s	o	w	v	r	k	o	r	s	z	e	i	u	m	k	s	u	a
k	e	o	v	d	i	s	o	l	n	l	f	w	q	m	r	s	n
j	t	h	h	d	e	a	f	e	i	d	s	i	v	n	f	p	a
w	m	e	r	t	v	r	p	u	s	n	a	g	t	e	v	e	k
f	y	b	b	u	i	e	b	o	s	v	i	n	k	j	m	d	d
e	b	s	n	o	t	n	a	n	d	o	e	c	o	n	d	o	r
l	ij	s	t	e	r	d	g	r	u	t	t	o	f	m	t	t	k

Oproep

Hebt u vrije tijd en zoekt u een nuttige vrijetijdsbesteding, dan is vrijwilliger worden misschien iets voor u. Wij, de vereniging "Vrienden van het Staelduinse Bos" zijn op zoek naar vrijwilligers voor verschillende functies binnen de vereniging. Wij zoeken vrijwilligers voor diverse commissies, de begeleiding van kinderen bij excursies en gastvrouwen en gastheren (ongeveer 1 x per maand) voor het bezoekerscentrum d' Oude Koestal.

Voor 2 specifieke taken is wat meer uitleg nodig:
We zoeken een nieuwe technische vrijwilliger voor het electrotechnische deel van de installatie in het bezoekerscentrum. Er is werk aan de totale verlichting, de tv- en filminstallatie en zo nodig andere elektrische/elektronische onderdelen van tentoonstellingen. Ervaring in installatietechniek is gewenst.

Verder zoeken we ondersteuning voor de audio-visuele activiteiten. Dit betreft hulp bij de films die we draaien in de kinderhoek, de filmzaal en ook mogelijk bij wisseltentoonstellingen. De video's worden deels zelf gemaakt en deels van anderen betrokken.
Ook is er behoefte aan iemand die kan helpen met het inscannen van oude diaseries met geluidsspoor en ze kan omzetten naar dvd's.

Nieuwsgierig geworden? Neem contact op met:

Henk Trompetter
telefoon: 0174 - 63 06 69 of
e-mail: hktrompetter@gmail.com

Informatie Vereniging "Vrienden van het Staelduinse Bos"

Bestuur:

Voorzitter:	G. Keizer
Secretaris:	C.D. Hendriks
Penningmeester:	R. van Scherpenzeel
Leden algemeen:	M. Aalbrecht
	D. van Drongelen-Sevenhuijsen
	J.M. Storm-Paalvast
	L. Veenstra

Algemene informatie en afspraken groepen:
D. van Drongelen, telefoon 0174-63 14 27
of e-mail naar aatendiek@gmail.com

Correspondentieadres:
C.D. Hendriks
Van Houtenstraat 2
2672 DP Naaldwijk
telefoon 0174 - 62 01 31

Ledenadministratie: E.M. Keizer-Boogh
Riemtale 2
3155 ND Maasland
telefoon 010-592 52 98

Redactie: R. Arnold en W. van Willegen
E-mail redactie: redactie@hetstaelduinsebos.nl

ISSN 0920 - 2277 Staeltje Natuur

Bezoekerscentrum d' Oude Koestal in het Staelduinse Bos
Peppellaan 4
2691 ND 's-Gravenzande
telefoon 0174-41 73 51

is op de volgende tijden geopend:

zomer (1 april t/m 30 oktober)

woensdag	13.00 - 16.00 uur
zaterdag	13.00 - 16.00 uur
zondag	11.00 - 16.00 uur

winter (1 november t/m 31 maart)

zaterdag	13.00 - 16.00 uur
zondag	11.00 - 16.00 uur

BINNEN KIJKEN IS

Voor bezoeken in groepsverband dient tevoren tijdig een afspraak te worden gemaakt met Mevr. D. van Drongelen, telefoon 0174-63 14 27.

BUITEN MEER ZIEN

Let op: Het Staelduinse Bos, waarin het bezoekerscentrum is gelegen, is toegankelijk tussen zonsopgang en zonsondergang.

internet	www.hetstaelduinsebos.nl
e-mail	staelduinsebos@hotmail.com
facebook	www.facebook.com/hetstaelduinsebos
telefoon	0174-41 73 51 (alleen tijdens openingstijden)